

Asia: VN/30163/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta valtioneuvoston kulttuuripoliittiseksi selonteoksi

Visio

**Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon visiota?
Kyllä / En. Jos ette, kuvailkaa mahdolliset muutostarpeet.**

Kyllä

Mahdolliset muutostarpeet.

Kulttuurin rooli henkisen kriisinkestävyyden ylläpitäjänä tulisi tulla esille myös visiossa (lisäys lauseeseen: Onnistuneen kulttuuri- ja elinkeinopolitiikan seurauksena ihmisten kokema osallisuus ja merkityksellisyys tuottavat laaja-alaista sivistystä, hyvinvointia, resilienssiä sekä yhteiskunnallista ja taloudellista arvoa).

Monipuoliset ja ammattimaiset kulttuuripalvelut kuten orkesterit, teatterit, aluekeskukset, isot festivaalit tulee turvata maakuntien keskuskaupungeissa. Keskuskaupunkien kulttuuri- ja taidetoiminta säteilee koko maakunnan alueelle mm. sekä asukkaille tuotettuina palveluina että kulttuuri- ja taidetoimijoiden elinkeinomahdollisuuksina.

Tavoitteet

Kannatatteko kulttuuripoliittisen selonteon neljää tavoitetta?

Kyllä, tavoitteet vastaavat omaa näkemystäni

Jos vastasitte en, kuvailkaa tiiviisti mahdolliset muutostarpeet.

Tavoitteissa tulisi huomioida myös:

Tavoite 2: Laajennetaan kirja-alan selvitystä koskemaan koko alan ekosysteemiä, myös kirjastoja. Tekijöiden ansionmuodostuksessa kirjastokäytöstä saatavilla tekijänoikeuskorvauksilla on merkittävä rooli.

Tavoite 3: Aineistojen saatavuus kirjastojakeluun digitaalisen aineiston osalta on varmistettava, jotta yleiset kirjastot säilyvät merkittävänä kulttuuripalveluna myös digitaalisessa ympäristössä. Mikäli

yleisten kirjastojen digitaalisten aineistojen saatavuutta tulevaisuudessa ei varmisteta, voi syntyä tilanne, jossa julkaisut ovat saatavilla vain maksullisten palveluiden kautta. Tällöin joitakin aineistoja ei ole mahdollista saada kirjastojakeluun lainkaan, koska ne on julkaistu vain digitaalisessa muodossa. Tämä heikentää merkittävästi kulttuurista saatavuutta ja osallisuutta.

Tavoite 4: Mahdollistetaan suomalaisten taiteilijoiden ja luovan alan toimijoiden pääsy alan kansainväliselle kentälle luomaan yhdessä ja vuorovaikutuksessa tuotantoja ja teoksia. Kv-vaikuttavuus ei ole yhdensuuntaista vastaanottamista tai antamista vaan vuorovaikutuksessa syntyvää, yhdessä tehtyä ja jaettua kulttuuria. Kulttuuri ja taide toimivat myös asioiden esille tuojina, vahvistajina ja moninaisina ilmaisukanavina.

Selonteon tavoitteissa ja toimenpide-ehdotuksissa on tärkeää tunnistaa kuntien ja kaupunkien erilaiset tarpeet ja mahdollisuudet. Maakuntien keskuskaupunkien rooli kulttuuripalveluiden tuottajana on merkittävä koko maakunnan osalta, mutta maakuntakeskusten mahdollisuudet pitää huolta kulttuuri-infrasta ja tarjonnasta heikkenevät.

Toimenpide-ehdotukset

Tässä on lueteltu yhdeksän toimenpidekokonaisuutta. Mitkä raportin toimenpide-ehdotuksista ovat mielestänne kaikkein tärkeimmät ja kiireellisimmät toteuttaa? Valitse ensin yksi (1) haluamasi toimenpidekokonaisuus ja kirjoita sen jälkeen haluamasi toimenpide-ehdotukset alla olevaan tilaan kaikki peräkkäin. Valitse yhteensä enintään viisi (5).

Lisää luovuutta: kulttuuri yhteiskunnallisena ja taloudellisena muutosvoimana [1. Jokaisen oikeus osallistua taiteeseen ja kulttuuriin (tämä sisältää myös aineistojen saatavuuden kirjastojakeluun digitaalisen aineiston osalta sekä tekijänoikeuslainsäädännön tarkastelun). 2. Rahoituslähteiden monipuolisuutta kehitetään. 3. Ohjataan hyvinvointialueita ja kuntia hyödyntämään kulttuuria osana sosiaali- ja terveyspalveluita sekä ennaltaehkäisevää toimintaa yksinäisyyden ja segregaaion vähentämiseksi. 4. Kulttuuri- ja luovien alojen rahoitus ja rakenteet parantuvat vuoteen 2040 mennessä niin, että luovan talouden osuus bkt:sta kaksinkertaistuu. 5. Kestävän, kumppani-mallisen ja verkostomaisen kulttuuritoiminnan kehittäminen. Tuotantojen, teosten, näyttelyiden elinkaarten pidentäminen valtakunnallisesti kiertuetoimintaa kehittämällä. Yhtenäinen järjestelmä, yhtenäinen kokoelmapolitiikka.]

Oma roolinne tulevassa toimeenpanossa

Millaisena näette oman tai edustamanne tahon roolin kulttuuripoliittisenselonteon toimeenpanossa?

Selonteon näkökulma on valtiolähtöinen. Kunnilla on keskeinen rooli julkisena toimijana ylläpitää, tukea, edistää ja kehittää kulttuuritoimintaa alueellaan. Kunta on lähimpänä yksittäistä asukasta. Kunnilla tulee olla mahdollisuus toteuttaa omanlaistaan kulttuuripolitiikkaa ja -toimintaa kulttuuritoimintalain mukaisesti. Kuntien erilaisuus, erilainen väestörakenne, paikalliset voimavarat ja olosuhteet tulee tunnistaa kansallisesti. Esimerkiksi maakuntien keskuskaupunkien rooli on tärkeä koko maakunnan alueella ja sitä roolia ei tule heikentää.

Tiivistelmä näkemyksistänne

Tähän voitte kirjoittaa mahdolliset muut kulttuuripoliittista selontekoa koskevat huomionne.

Kulttuuripoliittisessa selonteossa painotetaan kirjastojen saavutettavuuden varmistamista valtion ja kuntien yhteistyönä mm. parantamalla digitaalisia ratkaisuja ja yhteiskäyttöisiä tiloja. Kulttuuripoliittisessa selonteossa painotetaan myös lukemisen edistämistä, kulttuurikasvatusta sekä yhteisöllisyyden ja omaehtoisen toiminnan tukemista. Kirjastot ovat tärkeitä lasten, nuorten ja perheiden lukemisen edistäjiä jo lainalukujen perusteella. Kirjastot edistävät myös kriittistä ajattelua ja mediataitoja ja ovat tärkeitä toimijoita omaehtoisen kulttuuritoiminnan ja yhteisöllisyyden edistämässä ja tukevat kulttuurin saavutettavuutta myös sellaisilla paikkakunnilla, joissa ei muuta kulttuuritarjontaa ole. Selonteko nostaa esiin kirjastojen ja muun kulttuuritarjonnan merkityksen osana yhteiskunnan kriisinkestävyttä. Kirjastot toimivat luotettavan tiedon tarjoajina ja siten henkisen kriisinkestävyyden tukijoina. Kun tukijalka on kunnossa ennen kriisiä, se toimii myös kriisin aikana ja sen jälkeen. Tämä rooli korostuu erityisesti turvallisuuskien, kuten kyberhyökkäysten ja hybridivaikuttamisen, lisääntyessä. Kirjastopalvelut ovat selonteon mukaan yksi kuntien käytetyimmistä ja arvostetuimmista palveluista. Kirjastoilla on vahva rooli yhteisöissä.

Selonteko ei tällaisenaan käsittele kovin laajasti kirjastojen roolia kuntalaisten kokoontumispaikkoina. Tämä olisi tärkeä tulla esille muuttuvassa ympäristössä digitalisaatiokehityksen rinnalla. Myös kirjastojen ja yleisesti kulttuuripalveluiden roolia monikulttuurisuuden edistäjänä voisi tuoda vahvemmin esille, sillä se yksi lakisääteinen tehtävä on yhteiskunnallisen ja kulttuurisen vuoropuhelun edistäminen. Kirjastot toimivat aktiivisina alustoina, jotka tukevat yhteiskunnan monimuotoisuutta ja kulttuurien välistä vuoropuhelua ja sitä kautta edistävät hyviä väestösuhteita.

Selonteossa tulee huomioida kuntien erilaiset roolit ja kuntien erilaisuus. Esimerkiksi maakuntien keskuskaupungeissa toimii useita kulttuurin ja taiteen aluekeskuksia ja isoja festivaaleja, joita kunnat ja valtio rahoittavat. Niiden rahoitus tulee mahdollistua myös tulevaisuudessa.

Selonteossa asukkaat ja 4. sektorin toimijat tulisi nähdä ei vain kulttuurin vastaanottajina ja kulttuurin kuluttajina, vaan aktiivisina ja moninaisina kulttuurin tekijöinä, tuottajina ja harrastajina. Esim. kansalaisopistot ja järjestöt tarjoavat monipuolisia harrastusmahdollisuuksia ja toimivat kulttuurin luomisen paikkoina. Myös tapahtumien roolia kohtaamispaikkoina ja yhteisöllisyyden edistäjinä voisi tuoda enemmän esille.

Kuntien väestönkasvu pohjautuu usein maahanmuuttoon. Kulttuuri toimii omalta osaltaan kotouttajana ja hyvien väestösuhteiden edistäjänä, resilienssin lisääjänä ja merkityksellisen tekemisen lähteenä jokaisessa elämänvaiheessa. Kulttuuri vaikuttaa asukkaiden toimintakykyyn ja turvallisuuden tunteeseen. Resilienssiä tulee vahvistaa jo ennen kriisiä, jolloin valmius vastaanottaa kulttuurista moninaisuutta on kestävämpi. Esimerkiksi kansalaisopistot toimivat merkityksellisinä ikäihmisten toimintakyvyn ja resilienssin vahvistajina sekä myös dialogi- ja kohtaamispaikkoina erilaisista taustoista tuleville.

Tulisikin kiinnittää huomiota siihen, miten maahanmuuttajille annetaan tilaa ja mahdollisuuksia tuoda heidän omaa kulttuuriaan esille turvallisessa ympäristössä ja luoda yhdessä uutta kulttuuria.

Forsman Jonna
Kuopion kaupunki - Hyvinvoinnin edistämisen palvelualue